

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve 17. 1974–1976.
Szerk. DOBOS Piroska. Bp. FSZEK, 1979. 229, 4 p.
/A Fővárosi Könyvtár Évkönyve 29./

Egész méltóságunk a gondolatban van –, ennek a pascali axiómának szem előtt tartása kötelező érvényű mindazok számára, akik gondolatok rögzítésével, azaz írással és írásművek kiadásával foglalkoznak.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár legújabb évkönyvéről írni azért hálás feladat, mert hadat üzen az elgépiesített gondolatformáknak, a szakmai agyonprofilozásnak, a pseudo-ötleteknek és bevett sémáknak egyaránt.

Három év szünet után ez az évkönyv az aktív könyvtári és az alkotó könyvtáros magatartás megjelenéséről ad számot. Szerkesztője bevezetesként írt Jelentésében hangsúlyozza, hogy a '74-től '76 végéig feldolgozott három évet az egész közművelődést alapvetően érintő fontos párthatározat, törvényerejű rendelet, közművelődési törvény megjelenése jellemzi, s a fokozott szellemi tőkebefektetést a szerkesztő bizottság a maga területén már ebben a műben felvonultatja.

A szerkesztő bizottság az elmélet és a gyakorlat témaköréből válogatott tanulmányai között jó az egyensúly. A gyakorlati témakörből a könyvtárpropagandát hangsúlyozzák a kerületi könyvtárak tevékenységén keresztül. Ez a tanulmány felkészülten fejti ki azt a könyvtárügy mellett elkötelezett álláspontot, hogy a sokmillió könyv egyben sokmillió tudatlelőhely és új tudatokat érlelő fejlesztő bázis, tehát nem mindegy még terjesztésük formája sem. Másképp válik a további gondolkodás nyersanyagává az a könyv, mely egy-egy rendezvény vagy művelődési kör megvitatott anyagaként funkcionál, másképp a szemléletes propaganda által ismeretlenből kiemelt, és megint másképp a magánolvasmányból csoportvetélkedők témájává tett mű. A statisztikák szociográfiai bizonyossága szerint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi hálózata nehéz körülményein belül tett eleget a XI. kongresszus határozatának, hogy „mind szélesebb rétegek váljanak rendszeres olvasókká”.

Súlyosan esik latba HARMAT Ferencné – POBORI Ágnes A könyvtár szerepe a továbbtanuló munkások művelődésében c. tanulmánya, mely a felnőttkori művelődés kérdésének összetett problematikájával, az ún. „új analfabétizmus” elleni küzdelem könyvtárra eső részével foglalkozik. A cikkírók végre ahhoz a kényes kérdéshez nyúlnak, melyet sokan megkerülnek hazánk kulturális színvonaláról szólva: hogy egy ország szellemi szintjét sosem legműveltebb rétege, hanem legműveletlenebb rétege határozza meg. Lenin ennek értelmében osztotta két egymást követő nagy szakaszra a kulturális forradalmat, hangsúlyozva, hogy az első lassú és hosszú korszakot csak akkor tekinthetjük

befejezettnek, ha teljes egészében megszűnt az analfabétizmus, s az általánossá tett közép-fokú tudás nyit a kiművelt emberfők túlsúlya felé. A tanulmány a tanköteles koron túli művelődési készség kialakításához nélkülözhetetlen tanulási vágy felkeltéséért folytatott tevékenységhez nyújtott könyvtári segítség összegzése. Az írást szinte esszé szintre emelik a munkások önvallomásaiból kiemelt részletek.

Az évkönyv elméleti része is magas színvonalú kutatómunkáról tanúskodik. Írói tisztában vannak azzal: jó eredmény csak akkor születik, ha nemcsak a politika foglalkozik programnyilatkozatban a könyvtárüggyel, hanem a könyvtárak vezetői, tudósai, dolgozói is a politikával. Ennek a kölcsönösségnek tanúsításához megfelelőbb dokumentumot Szabó Ervin levelezésénél aligha találhatni. REMETE László tanulmánya pontosan rögzíti, hogy Szabó Ervin „legfőbb elve” bizony ellentétben állt a konzervatív polgári könyvtári felfogással. Azt akarta, hogy „a könyvtár ne a könyvek passzív tárháza, közvetítője, hanem az olvasók aktív nevelője legyen”. A könyvtár mint oktató-népművelő intézmény objektivitásában és egyszerűségében forradalmi gondolat volt, melynek megvalósítását az alapoknál kellett kezdeni. A levelekből kiderül, hogy Szabó Ervin felmérte: ha a kölcsönzés kerül a könyvtárosi tevékenység középpontjába, akkor a technikai lebonyolításhoz új módszerek kellenek. Ennek megteremtését szolgálta hatalmas levelezése a német könyvtári szakemberekkel, melynek lényegi részeivel most megismerkedhetünk.

Hasonló koncepcióból indul ki BERZA László Budapest-gyűjtemény c. tanulmányában, amikor nem a gyűjtemény történetének áttekintését tűzi ki célul, hanem azt a feltárással járó aprómunkát, a beszerzésre tett erőfeszítéseket, mely rávilágít a tudományos és közművelődési feladatokat árnyéként kísérő szervezési feladatok jelentőségére. A Berza tanulmány sürgeti a különböző normák kidolgozását.

Az évkönyv nemcsak itt kiemelt tanulmányaival, hanem teljes anyagával is azt bizonyítja: a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár megértette, elfogadta, és a maga területén megpróbálja megvalósítani a könyvtárügy előtt álló feladatokat. Reméljük, a következő évkönyv ennek a cselekvési programnak további eredményeiről tud majd beszámolni.

KÁLMÁN MÁRIA